

Поліна ВАСІЛЬЄВА,
orcid.org/0000-0003-3813-1172
аспірант кафедри іноземної мови
Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна) vadik.polinka@gmail.com

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ: ПІДХОДИ, ПОШУКИ, РІШЕННЯ

У статті розглядається іншомовна комунікативна компетентність майбутніх учителів іноземної мови й проблема взаємозв'язку іншомовної комунікативної та професійної компетентності майбутнього вчителя іноземних мов. Розглянуто загальні мовні компетентності й доведено, що саме іншомовна комунікативна компетентність відрізняє учителя іноземних мов. Проаналізовано поняття іншомовної комунікативної компетентності й розглянуто її зміст. Доведено, що іншомовна комунікативна компетентність є важливим компонентом комунікативної культури й невіддільним складником підготовки сучасних фахівців для подальшого застосування набутих знань, умінь, навичок та особистісних якостей в іншомовному середовищі, здійснення міжмовної, міжкультурної та міжособистісної комунікації. З'ясовано, що формування іншомовної комунікативної компетентності полягає в такому опануванні іноземною мовою, яке дозволяє використовувати її для задоволення професійних потреб, реалізації особистих ділових контактів і подальшої професійної самоосвіти й самовдосконалення. Проведено дефінітивний розгляд терміну «іншомовна комунікативна компетентність». Здійснено аналіз джерел досліджуваної теми й виокремлено чинники формування на практиці іншомовної комунікативної компетентності. Особлива увага приділена публікаціям вітчизняних фахівців з теми за останні двадцять років. Доведено, що іншомовна комунікативна компетентність становить важливу й невіддільну складову частину професійної компетентності вчителя іноземної мови. Конкретизована мета формування іншомовної комунікативної компетентності. Досліджено різні підходи до трактування поняття іншомовної комунікативної компетентності й виокремлено три основних підходи до розуміння поняття іншомовної комунікативної компетентності на основі публікацій вітчизняних фахівців. Розроблено власну дефініцію поняття на основі проведеного дефінітивного аналізу.

Ключові слова: іноземна мова, іншомовна комунікативна компетентність, майбутній вчитель іноземної мови.

Polina VASILIEVA,
orcid.org/0000-0003-3813-1172
Postgraduate Student of the Foreign Languages Department
of the Zaporizhzhya National University
(Zaporizhzhya, Ukraine) vadik.polinka@gmail.com

THE PROBLEM OF FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE: APPROACHES, SEARCHING, SOLUTIONS

The article discusses foreign language communicative competence of future teachers of foreign language and the problem of interconnection of foreign language communicative and professional competence of the future teacher of foreign languages. General language competences were considered and it was proved that foreign language communicative competence is what distinguishes a foreign languages teacher. The definition "foreign language communicative competence" and its content was analyzed. It was proved that foreign language communicative competence is an important component of communicative culture and an integral part of the preparation of modern specialists for further application of the acquired knowledge, skills and personal qualities in the foreign language environment, carrying out of interlingual, intercultural and interpersonal communication. It was clarified that the formation of the foreign language communicative competence is in such knowledge of the foreign language, which allows to use it to satisfy professional needs, to realize personal business contacts and further professional self-education and self-development. The definition analyses of the term "foreign language communicative competence" was carried out. The analysis of sources and recent publications of the subject has been carried out and the factors of forming of the foreign language communicative competence in practice were distinguished. Special attention was paid to the publications over the last twenty years. It was proved that foreign language communicative competence is an important and integral part of the professional competence of the teacher of foreign language. The goal of the formation of the foreign language communicative competence was specified. Different approaches to the definition of the foreign language communicative competence were researched three main approaches to the understanding of the notion of foreign language communicative competence were distinguished on the basis of the publications of the domestic researchers. Own definition of the notion was defined on the basis of the definition analyses.

Key words: foreign language, foreign language communicative competence, future teacher of foreign language in primary school.

Постановка проблеми. Згідно з визначенням, наведеним у Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.), «компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну й подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» (Про вищу освіту: Закон України, 2014).

Також необхідно зазначити, що це поняття розглядається й у Національній рамці кваліфікацій України, де визначено, що компетентність/компетентності – здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості, а результатом навчання є компетентності (знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості), які набуває та/або здатна продемонструвати особа після завершення навчання (Національна рамка кваліфікацій).

Щодо мовних компетентностей, Департаментом Європейського Союзу було розроблено документ «Загальноєвропейські компетентності опанування іноземною мовою: вивчення, викладання, оцінка», згідно з яким «мовна (комунікативна) компетентність реалізується у видах діяльності й діях, спрямованих на породження та сприйняття текстів у зв'язку з певними темами й сферами спілкування та із застосуванням відповідних стратегій», визначає здатність людини до розв'язання завдань спілкування в різних умовах з урахуванням різних обмежень і цілеспрямовано формується в процесі навчання мовам (Ніколаєва, 2003:8).

В узагальненому вигляді вищезгадані мовні компетентності зумовлюють наступні здатності: розуміти на слух автентичні тексти різних жанрів, читати автентичні тексти різних жанрів із різним рівнем розуміння, реалізувати комунікацію в письмовій та усній формі й так далі.

Відповідно до теми нашого дослідження, розглядаючи питання про професійну компетентність учителя іноземних мов, можна стверджувати, що саме відрізняє цього вчителя. Це – сформована іншомовна комунікативна компетентність.

Аналіз досліджень. Вагомий внесок у розвиток іншомовної комунікативної компетентності вчителя були зроблені зарубіжними й вітчизняними науковцями, такими, як Л. В. Біркун, Р. Джонсон, І. О. Зимня, Г. А. Китайгородська, С. В. Козак, Е. І. Пассов, В. В. Сафонова, Д. Хаймс та інші. Детальніше питання компетентності розглядається в працях вчених і науковців І. Ф. Ісаєва,

І. А. Зязюна, О. Є. Ломакіна, В. В. Нестерова, І. П. Підласого, В. А. Сластьоніна, В. М. Ягупова й інших.

Мета статті – розглянути різні підходи до трактування поняття іншомовної комунікативної компетентності й розробити власну дефініцію такого поняття на основі проведеного дефінітивного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Натепер проблема формування іншомовної комунікативної компетентності є предметом багатьох досліджень. Існує чимало визначень поняття (Таблиця 1).

Як можна побачити з Таблиці 1, проблема визначення іншомовної комунікативної компетентності була і є предметом розгляду дослідників. Можна виділити декілька підходів до цього визначення.

Представники першого підходу розглядають іншомовну комунікативну компетентність як наявність знань іноземної мови, а також умінь і досвіду розв'язання типових комунікативних завдань (О. В. Тинкалюк, І. А. Вяхк).

О. В. Тинкалюк, зокрема, визначає цей термін як знання мови, високий рівень практичного опанування як вербальними, так і невербальними її засобами, а також досвід опанування мовою на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретної мовленнєвої ситуації (Тинкалюк, 2008: 55).

Свою чергою І. А. Вяхк розширює поняття та твердить, що іншомовна комунікативна компетентність – це наявність фонетичних, лексичних, граматичних знань і здатність застосовувати ці знання на практиці, а також сформованість комунікативних умінь у говорінні, читанні, письмі, аудіюванні. Також вчена наголошує, що, формуючи іншомовну комунікативну компетентність здобувачів освіти, слід забезпечити їх мовними засобами іноземної мови, за допомогою яких вони можуть реалізувати всі функції спілкування: інформаційну (пізнавальну, когнітивну), регулятивну (спонукальну), емоційно оцінну (ціннісно-орієнтаційну), етикетну. Не менш важливим завданням є навчити здобувачів освіти виходити з положення за браком іншомовних мовних засобів (компенсаторними вміннями) – використовувати перифраз, замінювати потрібне слово синонімом і тому подібне. Необхідно створити умови для набуття ними мінімального досвіду з розв'язання типових комунікативних завдань: запитати інформацію, повідомити інформацію, пояснити інформацію, сприйняти й зрозуміти сприйняту інформацію; спонукати до чогось, попросити про щось, запропонувати щось, порадити, домовитись про щось, сприйняти спонукання та відреагувати на нього; виразити думку,

оцінку, виразити почуття, емоції, доказувати, переконувати, відчувати задоволення/незадоволення та інші почуття від сприйнятої інформації; звернутись, почати розмову, виразити інтерес до співроз-

мовника, уважно слухати й чути, підтримати розмову, закінчити її, привітати зі святом, подякувати, виразити співчуття. Потрібно озброїти студента соціокультурними й краєзнавчими знаннями й

Таблиця 1

Автор	Рік	Визначення
1. Козак С. В.	2001	Сформована в процесі навчання іноземної мови здатність вільно й адекватно (відповідно до соціально-рольових ситуацій професійної діяльності) розуміти й продукувати відповідні мовленнєві висловлювання згідно з теоретичними положеннями й знаннями, що виконують інформаційно-комунікативну функцію, а також практичними вміннями й навичками, які забезпечують перцептивно-комунікативну й інтеракційно-комунікативну функції спілкування за допомогою засобів іноземної мови.
2. Кліменко Е. В.	2004	Результат затрачених зусиль, спрямованих на формування таких іншомовних знань і вмінь, які відбивають лінгвістичний, професійно контекстуальний, психологічний, соціальний і ситуативний стан мови як засіб професійного спілкування у сфері фінансів та особистісного спілкування
3. Павленко О. О.	2005	Інтегрований компонент комунікативного менеджменту, комунікативної та професійної компетенції, який передбачає опанування мовою та професійно орієнтованим мовленням на варіативно-адаптивному рівні, а також на рівні вільного ділового спілкування (для фахівців, що мають високий рівень комунікативно-професійної компетенції), розв'язання завдань щодо формування позитивного іміджу організації або особи
4. Галицька М. М.	2006	Інтегративна професійна характеристика особистості, що визначає рівень професіоналізму майбутнього фахівця щодо його іншомовної комунікативної компетенції та включає потреби, мотиви, психологічні якості, предметні й інтелектуальні знання, уміння та навички, які дозволяють успішно використовувати іноземну мову для виконання професійних завдань
5. Андрієнко А. С.	2007	Здатність здійснювати міжкультурне професійно спрямоване спілкування; взаємодіяти з носіями іншої культури відповідно до національних цінностей, норм та уявлень; створювати позитивний настрій спілкування для комунікантів; обирати комунікативно цілеспрямовані способи вербальної та невербальної поведінки на основі знань про науку й культуру інших народів у межах полілогу культур
6. Тинкалюк О. В.	2008	Знання мови, високий рівень практичного опанування як вербальними, так і невербальними її засобами, а також досвід опанування мовою на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретної мовленнєвої ситуації
7. Баришнікова С. Н.	2008	Інтегративна особливість особистості, що характеризується обсягом і характером засвоєних знань, умінь, навичок з іноземної мови й формується в процесі моделювання іншомовної професійної діяльності, що має складну структуру й постає як взаємодія та взаємопроникнення лінгвістичної, соціокультурної та комунікативної компетентностей, рівень сформованості яких дозволяє майбутньому спеціалісту ефективно здійснювати іншомовну, а отже, міжмовну, міжкультурну й міжособистісну комунікацію
8. Ніколаєва С. Ю.	2013	Здатність успішно розв'язувати завдання взаємодії та взаєморозуміння з носіями мови, яка вивчається, відповідно до норм і культурних традицій в умовах прямого й опосередкованого спілкування
9. Вяхк І. А.	2013	Наявність фонетичних, лексичних, граматичних знань і здатності застосовувати ці знання на практиці, а також сформованість комунікативних умінь у говорінні, читанні, письмі, аудіюванні.
10. Єфімова О. М.	2014	Складне, інтегральне особистісне утворення, що уможливорює здатність здобувача освіти комунікувати в процесі іншомовного фахово зорієнтованого спілкування, а також створювати й управляти дискурсами
11. Беґека Д. А.	2015	Інтегроване багаторівневе утворення в структурі особистості, яке набуто в результаті навчання. Також дослідниця долучає до компонентів іншомовної комунікативної компетентності професійно орієнтоване мовлення, вільне спілкування та опанування термінологією професійного спрямування, мовленнєвими зразками, нормами граматики
12. Волошина О. С.	2019	Здатність повноцінно спілкуватися іноземною мовою в усній і письмовій формах у різноманітних ситуаціях для розв'язання завдань міжособистісної та міжкультурної взаємодії

дати йому можливість застосувати їх на практиці. Необхідно цілеспрямовано формувати в студента позитивне ставлення до вивчення іноземної мови (Вяхк, 2013: 27).

Існує також інший підхід до визначення іншомовної комунікативної компетентності, представники якого вважають, що це певне інтегроване утворення особистості, яке передбачає опанування іноземною мовою, набуте в результаті навчання та визначає рівень професіоналізму майбутнього фахівця (О. О. Павленко, М. М. Галицька, С. Н. Барішнікова, О. М. Єфімова, Д. А. Беґека).

Так, наприклад, О. О. Павленко стверджує, що іншомовна комунікативна компетентність є інтегрованим компонентом комунікативного менеджменту, комунікативної та професійної компетенцій, який передбачає опанування мовою та професійно орієнтованим мовленням на варіативно-адаптивному рівні, а також на рівні вільного ділового спілкування (для фахівців, що мають високий рівень комунікативно-професійної компетенції), розв'язання завдань щодо формування позитивного іміджу організації або особи (Павленко, 2005: 14).

Подібної думки дотримується і М. М. Галицька, але трактує поняття іншомовної комунікативної компетентності як інтегративну професійну характеристику особистості, що визначає рівень професіоналізму майбутнього фахівця щодо його іншомовної комунікативної компетенції та містить потреби, мотиви, психологічні якості, предметні й інтелектуальні знання, вміння та навички, які дозволяють успішно використовувати іноземну мову для виконання професійних завдань (Галицька, 2006: 184).

На думку С. Н. Барішнікової, іншомовна комунікативна компетентність – це інтегративна особливість особистості, яка характеризується обсягом і характером засвоєних знань, умінь, навичок з іноземної мови й формується в процесі моделювання іншомовної професійної діяльності, що має складну структуру й постає як взаємодія та взаємопроникнення лінгвістичної, соціокультурної та комунікативної компетентностей, рівень сформованості яких дозволяє майбутньому спеціалісту ефективно здійснювати іншомовну, а отже, міжмовну, міжкультурну й міжособистісну комунікацію (Барішнікова, 2005: 3).

Своєю чергою О. М. Єфімова називає іншомовну комунікативну компетентність складним, інтегральним особистісним утворенням, що уможливує здатність здобувача освіти комунікувати в процесі іншомовного фахово зорієнтованого спілкування, а також створювати й управляти дискурсами (Єфімова, 2014: 9).

Дослідницю підтримує Д. А. Беґека й визначає іншомовну комунікативну компетентність як інтегроване багаторівневе утворення в структурі особистості, яке набуто в результаті навчання. Також дослідниця долучає до компонентів іншомовної комунікативної компетентності професійно орієнтоване мовлення, вільне спілкування та опанування термінологією професійного спрямування, мовленнєвими зразками, нормами граматики (Беґека, 2015: 5).

Існує також підхід, представники якого вважають, що іншомовна комунікативна компетентність є здатністю розуміти носіїв мови й вільно здійснювати міжкультурне й професійно спрямоване спілкування (С. В. Козак, А. С. Андрієнко, С. Ю. Ніколаєва, О. С. Волошина).

С. В. Козак, наприклад, вважає, що іншомовна комунікативна компетентність є сформованою в процесі навчання іноземної мови здатністю вільно й адекватно (відповідно до соціально-рольових ситуацій професійної діяльності) розуміти й продукувати відповідні мовленнєві висловлювання згідно з теоретичними положеннями й знаннями, що виконують інформаційно-комунікативну функцію, а також практичним вмінням і навичками, які забезпечують перцептивно-комунікативну й інтеракційно-комунікативну функції спілкування за допомогою засобів іноземної мови. (Козак, 2001: 12).

Своєю чергою А. С. Андрієнко стверджує, що іншомовна комунікативна компетентність – це здатність здійснювати міжкультурне професійно спрямоване спілкування; взаємодіяти з носіями іншої культури відповідно до національних цінностей, норм та уявлень; створювати позитивний настрій спілкування для комунікантів; обирати комунікативно цілеспрямовані способи вербальної та невербальної поведінки на основі знань про науку й культуру інших народів у межах полілогу культур (Андрієнко, 2007: 16).

Тобто, на думку А. С. Андрієнко, сутністю іншомовної комунікативної компетентності є здатність взаємодіяти саме з носіями мови й здійснювати міжкультурне спілкування, обираючи необхідні способи в кожній конкретній ситуації. Таким чином, учена дещо звужує розуміння цього поняття та підкреслює саме міжкультурний аспект іншомовної комунікативної компетентності.

Подібної думки дотримується і С. Ю. Ніколаєва й розглядає поняття іншомовної комунікативної компетентності як здатність успішно розв'язувати завдання взаємодії та взаєморозуміння з носіями мови, яка вивчається, відповідно до норм і культурних традицій в умовах прямого й опосередкованого спілкування (Ніколаєва, 2013: 36).

Також О. С. Волошина стверджує, що іншомовна комунікативна компетентність – це здатність повноцінно спілкуватися іноземною мовою в усній і письмовій формах у різноманітних ситуаціях для розв’язання завдань міжособистісної та міжкультурної взаємодії (Волошина, 2019: 7).

Існують також вчені, які дотримуються зовсім іншої думки щодо визначення іншомовної комунікативної компетентності. Так, Е. В. Клименко розглядає іншомовну комунікативну компетентність як результат затрачених зусиль, спрямованих на формування таких іншомовних знань і вмінь, які відбивають лінгвістичний, професійно контекстуальний, психологічний, соціальний і ситуативний стан мови як засобу професійного спілкування у сфері фінансів та особистісного спілкування (Клименко, 2004: 63).

Л. А. Онуфрієва розкриває особливості формування іншомовної комунікативної компетентності. Вона зазначає, що здобувачі освіти часто не бачать сенсу в опануванні іноземною мовою поряд із фаховими дисциплінами, а тому мають низьку мотивацію до вивчення іноземної мови. Однак за відповідної організації занять з іноземної мови (використання автентичного матеріалу; організація не лише парних, а й групових комунікативних взаємодій, у тому числі й особистісно-групового спілкування – виступи перед аудиторією з проектами, повідомленнями, доповідями й іншим, зміна умов спілкування, його контексту (місця, часу, простору, кількості співрозмовників тощо)) забезпечується вищий рівень опанування вміннями й навичками іншомовного спілкування (Онуфрієва, 2011: 727).

Зі свого боку Н. І. Костенко вказує на важливість зв’язку іншомовної комунікативної компетентності з професійною та доводить, що ефективність роботи фахівця значною мірою залежить від того, наскільки в загальній структурі його предметно-технологічної підготовки інтегровано мовленнєву компоненту, а процес формування іншомовної професійної компетентності передбачає «накладання» іншомовних навичок на предмет-

ний зміст професії під час виконання професійних завдань. Формування іншомовної комунікативної компетентності, на думку дослідниці, передбачає «накладання» іншомовних навичок на предметний зміст професії під час виконання професійних завдань, а викладання навчальної дисципліни «Іноземна мова» має змістовно спрямовуватися на досягнення загальної мети навчання здобувача освіти – формування його професійної компетентності (Костенко, 2012: 86).

Висновки. Отже, проаналізувавши основні визначення поняття іншомовної комунікативної компетентності, ми дійшли висновку, що можна виділити три основних підходи до такого поняття. Згідно з першим підходом, іншомовна комунікативна компетентність – це знання мови, вміння та навички, високий рівень практичного опанування як вербальними, так і невербальними засобами мови, що формується в процесі моделювання іншомовної професійної діяльності. Представники другого підходу вважають, що іншомовна комунікативна компетентність – це складне інтегральне особистісне утворення, яке уможливило здатність здобувача освіти комунікувати в процесі іншомовного спілкування та набути в результаті навчання. Згідно з третім підходом, іншомовна комунікативна компетентність – це здатність вільно й адекватно здійснювати міжкультурне спілкування та взаємодіяти з носіями іншої мови й культури, а також розв’язувати завдання міжособистісної та міжкультурної взаємодії.

Таким чином, зважаючи на особливості вищезгаданих визначень, ми погоджуємося з представниками третього підходу й вважаємо, що іншомовна комунікативна компетентність майбутнього вчителя – це здатність особи успішно комунікувати, провадити професійну й подальшу навчальну діяльність особи іноземною мовою згідно із завданнями ситуацій іншомовного спілкування в різноманітних міжкультурних ситуаціях з урахуванням лінгвістичних і соціальних правил, яких дотримуються носії мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андриенко А. С. Развитие иноязычной профессиональной коммуникативной компетентности студентов технического вуза (на основе кредитно-модульной технологии обучения) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Ростов на-Дону, 2007. 26 с.
2. Барышникова С. Н. Формирование коммуникативной компетенции в системе обучения иноязычной речевой деятельности студентов медицинских вузов : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Саратов, 2005. 24 с.
3. Бегега Д. А. Підготовка майбутніх магістрів іноземної філології до формування фахової комунікативної компетентності студентів педагогічного університету : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2015. 20 с.
4. Волошина О. С. Підготовка вчителя початкових класів до оцінювання іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів засобами тестових технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Кропивницький, 2019. 24 с.
5. Вяжк І. А. Педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2013. 227 с.

6. Галицька М. М. Формування у студентів вищих навчальних закладів сфери туризму готовності до іншомовного спілкування : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2006. 369 с.
7. Єфімова О. М. Формування іншомовної комунікативної компетентності курсантів вищих військових навчальних закладів : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2014. 29 с.
8. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273с.
9. Клименко Е. В. Формирование иноязычной профессиональной коммуникативной компетентности будущих финансистов: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Калуга, 2004. 200 с.
10. Козак С. В. Формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців морського флоту : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2001. 224 с.
11. Костенко Н. І. Особливості формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів ВНЗ нефілологічних спеціальностей. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2012. № 5. С. 86–89.
12. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
13. Онуфрієва Л. А. Психологічні особливості формування іншомовної комунікативної компетенції у студентів-майбутніх випускників немовних спеціальностей ВНЗ. *Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. Вип. 12. С. 727–739.*
14. Павленко О. О. Формування комунікативної компетенції фахівців митної служби в системі неперервної професійної освіти : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2005. 40 с.
15. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII / Верховна Рада України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
16. Тинкалюк О. В. Сутність і структура іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей вищих навчальних закладів. *Вісник Львівського університету. Серія «Педагогічна»*. 2008. Вип 24. С. 53–63.
17. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341-2011-п / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>.

REFERENCES

1. Andrienko A. S. Razvitie inoyazichnoy professionalnoy kommunikativnoy kompetentnosti studentov tekhnicheskogo vuza (na osnove kreditno-modulnoy tekhnologii obucheniya) [The development of foreign language communicative competence of the students of technical higher educational establishment (on the basis of credit and module learning): avtoref. dis... канд. пед. наук: 13.00.08. Rostov n/D, 2007. 26 p [in Russian].
2. Barishnikova S. N. Formirovanie kommunikativnoy kompetentsii v sisteme obucheniya inoyazichnoy rechevoy deyatelnosti studentov meditsinskikh vuzov [The formation of communicative competence in the system of learning of foreign speaking activity of the medical students]: avtoref. dis... канд. пед. наук: 13.00.08. Saratov, 2005. 24 p [in Russian].
3. Begeka D. A. Pidgotovka maybutnikh magitriv filologii do formuvannya fakhovoi kompetentnosti studentiv pedagogichnogo universitetu [The preparation of future masters of philology to the formation of professional competence of the students of pedagogic university]: avtoref. dis... канд. пед. наук: 13.00.04. Kyiv, 2015. 20 p [in Ukrainian].
4. Voloshina O. S. Pidgotovka vchitelya pochatkovikh klasiv do otsinyuvannya inshomovnoyi komunikativnoyi kompetentnosti molodshikh shkolyariv zasobami testovikh tekhnologiy [The preparation of an elementary school teacher to the evaluation of the foreign language communicative competence of elementary school pupils by means of test technologies]: avtoref. dis... канд. пед. наук: 13.00.04. Kropivnitskiy, 2019. 24 p [in Ukrainian].
5. Vyakh I. A. Umovi formuvannya inshomovnoyi komunikativnoyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv u galuzi informatsiynikh tekhnologiy [The conditions of foreign language communicative competence formation of future specialists in the field of information technologies]: dis... канд. пед. наук: 13.00.04 –Vinnitsya, 2013. 227 p [in Ukrainian].
6. Galitska M. M. Formuvannya u studentiv vischikh navchalnikh zakladiv sferi turizmu gotovnosti do inshomovnogo spilkuvannya [The preparation of the students of the higher education establishment in the field of tourism to foreign communication]: dis... канд. пед. наук 13.00.04. K., 2006. 369 p [in Ukrainian].
7. Efimova O. M. Formuvannya inshomovnoyi komunikativnoyi kompetentnosti kursantiv vuschikh viyskovikh navchalnikh zakladiv [The formation of foreign language communicative competence of cadets of higher education establishments]: avtoref. dis... канд. пед. наук: 13.00.04. Kyiv – 2014, 29 p [in Ukrainian].
8. Zagalnoevropeyski Rekomendatsii z movnoyi osviti: vivchennya, vikladannya, otsinyavannya [General European recommendations to the language education: learning, teaching, evaluation]/ Naukovii redactor ukrainskogo vidannya doctor ped..nauk, prof. S. Yu. Nikolaeva. K.:Lenvit, 2003-273 p [in Ukrainian].
9. Klimenko E. V. Formirovanie inoyazichnoy professionalnoy kommunikativnoy kompetentnosti buduschikh finansistov [The formation of foreign language professional communicative competence of future financiers]: dis... канд. пед. наук: 13.00.08. Kaluga, 2004. 200 p [in Russian].
10. Kozak S. V. Formuvannya inshomovnoyi komunikativnoyi kompetentsii maybutnikh fakhivtsiv morskogo flotu [The formation of foreign language communicative competence of future marine specialists]: dis... канд. пед. наук: 13.00.04. Odesa, 2001. 224 p [in Ukrainian].
11. Kostenko N. I. Osoblivosti formuvannya inshomovnoyi komunikativnoyi kompetentnosti u studentiv VNZ nefilologichnikh spetsialnostey. Zbirnik naukovikh prats Khmel'nitskogo institute sotsialnikh tekhnologiy Universitetu

«Ukraina» [The peculiarities of the formation of foreign language communicative competence of non-philological students. Scientific works of the Khmelnytskyi university of social technologies of the university "Ukraine"]. 2012. № 5. 86–89 pp [in Ukrainian].

12. Metodika navchannya inozemnikh mov i kultur: teoriya I praktika [The methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice] 4 / O. B. Bigich, N. F. Borisko, G. E. Boretska / za zagalnoyu red. S. Yu. Nikolaevoyi. K.: Lenvit, 2013. 590 p [in Ukrainian].

13. Onufrieva L. A. Psikhologichni osoblivosti formuvannya inshomovnoyi komunikativnoyi kompetentnosti u studentiv –maybutnikh vipusknikiv nemovnikh spetsialnostey VNZ. Problemi suchanoyi psikhologii: zb. nauk. Prats Kamyanets Podilskogo natsionalnogo universitetu imeni Ivana Ogiienka, Institutu psikhologii im. G.S Kostyuka NAPN Ukraini [Psychological peculiarities of the formation of foreign language communicative competence of the students future graduates of non-language specialties of higher education establishments. The problems of modern psychology. Scientific works of the Kamyanets Podilskiy national university named after Ivan Ogiienko, Institute of psychology named after G. S Kostuyk in Ukraine] / za red. S. D. Maksimenka, L. A. Onufrievoyi. Kamyanets Podilskiy: Aksioma, 2011. Vip. 12. 727–739 pp [in Ukrainian].

14. Pavlenko O. O. Formuvannya inshomovnoyi komunikativnoyi kompetentsii fakhivtsiv mitnoyi sluzhbi v sistemi neperevnoyi profesiynoyi osviti [The formation of foreign language communicative competence of customs specialists in the system of continuous professional education]: avtoref. dis... kand. ped. nauk: 13.00.04. K., 2005. 40 p [in Ukrainian].

15. Pro vischu osvitu: Zakon Ukraini vid 01.07.2014 № 1556-VII [About higher education: The Law of Ukraine from 01.07.2014 Nr. 1556-VII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

16. Tinkalyuk O. Sutnist I struktura inshomovnoyi komunikativnoyi kompetentnosti studentiv nemovnikh spetsialnostey vischikh navchalnikh zakladiv [The essence and structure of foreign language communicative competence of the students of non-language specialties of higher education establishments]. Visnik Lvivskogo universitetu. Seriya.2008. Vip 24. 53–63 pp [in Ukrainian].

17. Natsionalna ramka kvalifikatsiy [Elektonniy resurs] [National qualifications framework. Electronic resource]. – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.